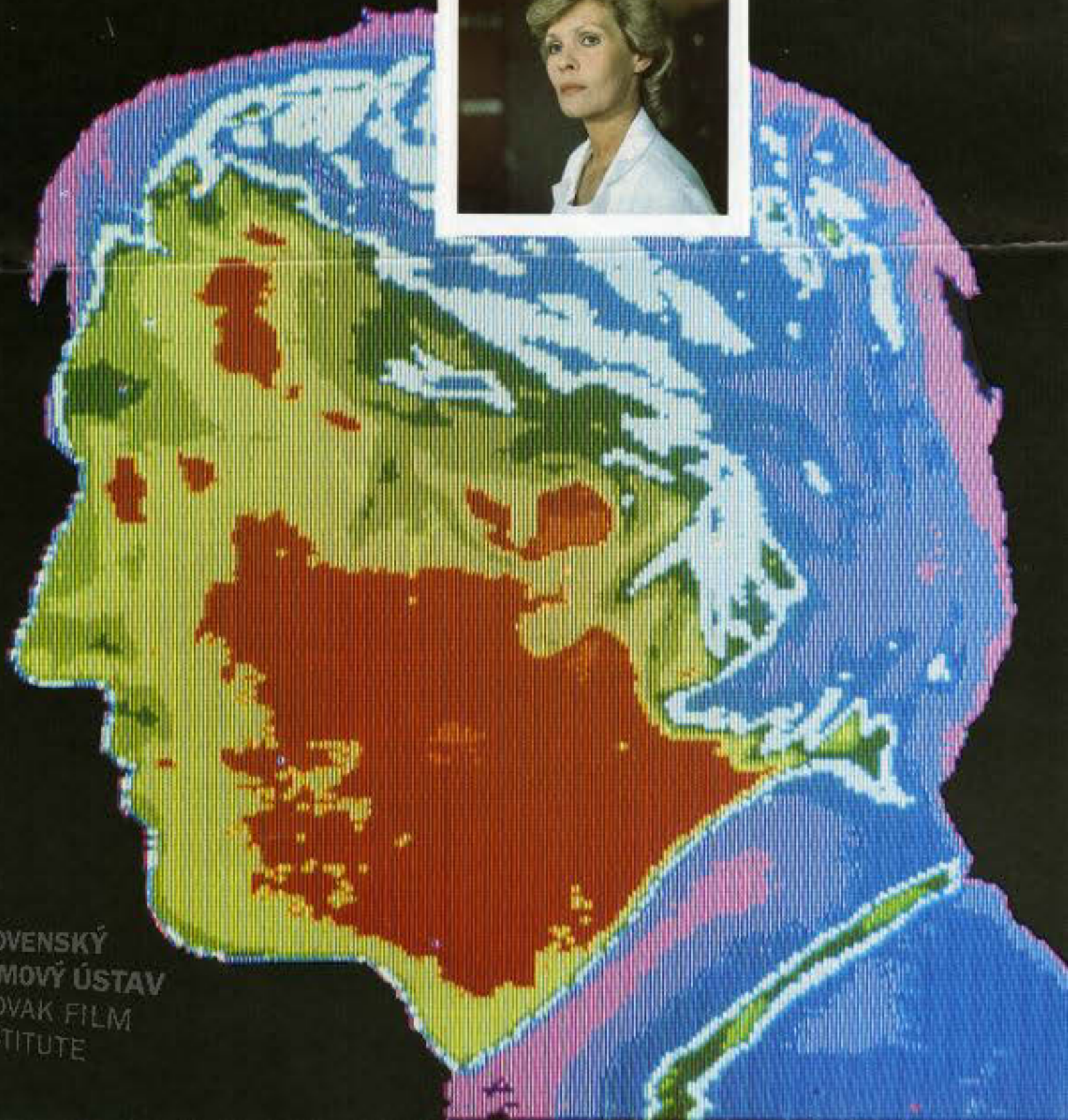

V BLUDIŠKU PAMĚTI

SLOVENSKÝ
FILMOVÝ ÚSTAV
SLOVAK FILM
INSTITUTE

NESMIE SA ZBÍJAŤ? Je to zakázané? Sú na to tresty? Je to hriech? Prídu pančukovia a odvedú Ťa? Musíš mať úctu k majetku iného? Nesmieš zahubiť život blízkeho svojho?
Zbojníctvo, kúpenie je vec nepekárna, nemravná, hodná odsúdenia.
Čože? Vy azda nepoznáte legendy, rozprávky a piesne o zbojníkoch, ktorí neopak sú stelesnením chabosti a jedinými priateľmi ľudu, o ktorých pění tak hovoria? Co sa to rozpráva o zbojníkoch? Veď oni a len a len oni sa dopúšťali činov, ktoré sú inak iba snom a túžbou každého tu — na Verchovine aj v nížine.
11. 9. 1934 Ilko Lepeš, trestanec číslo 1551, z leopoldovskej väznice utiekol a odvtedy celý rok zbíjal a kradol, ba i strieľal na četníkov a iných ľudí na Verchovine. V jej horách našiel dobrý úkryt a v jej dedinách dobrú pomoc. Celý ten čas ho nezradili ani hory, ani ľudia.
BOLI TO JEHO HORY, JEHO ĽUDIA.
LADISLAV NOVOMESKÝ:
„Zrodenie zbojníka“

V BLUDISKU PAMÄTI

Námet, scenár a réžia: **Ludovít Filan.**
Dramaturg: **Pavol Gejdoš.**
Kamera: **Vladimír Ješina.**
Architekt: **Roman Rjachovský.**
Výroba: **Ján Tomaškovič.**
Výprava: **Ivan Jokl.**
Kostýmy: **Miloš Pietor ml.**
— **Alexander Kiss.**
Masky: **Anton Gendiar.**
Zvuk: **Milan K. Némethy.**
Skript: **Kornélia Valschovičová.**
Hrajú: **Ľubo Paulovič, Jana Sulcová, Vlado Černý, Milan Bahúl, Bronislav Križan, Anton Šulík, Jiří Holý, Tatiana Matašová, Tomáš Ráček.**

PRÁVE VTEDY, keď oslavujeme veľké jubileum oslobodenia máme ako priatelia všetkej statočnej tvorby nezabúdať aj na tie „len“ malé jubileá: jedným z nich je skromná, nenápadná šesťdesiatka spisovateľa, novinára a režiséra **LUDOVITA FILANA.**

KEĎ VZLIETU jeho MOTYLE, tá prapodivná, v mnohom varovná hra, skoro detektívka, trochu viac príbeh stroskotaných emigrantov, ale ešte viac hra o láske k domovine, ničím nenahraditeľnej, zrodil sa slubný dramatik. Ale srdce ho akosi ťahalo inde z príčin, ktoré ani autori sami nepoznajú tak ako vtáci naskákajú trasy svojich letov do teplých krajín: na Kolibu, kde sa riskovo, dobrodružne a vždy s novou odvahou robí mladý slovenský film. Filan a film to znelo aj zneju súzvonne.

DEBUTANT Filan. Ako scenárista pod taktovkou Martina Holého dielom **HAVRANIA CESTA**, ale vlastne ešte stále jeden a pol mesiac v divadle, keď to bol akor prepis jeho javiskovej verzie hry **A bolo svetlo.** Bolo: filmové a bolo plné nádeje. Potom prišla **VÝHYBKA.** Pre režiséra opätneho typu, pre Jána Lacku. Potom už rýdym scenáristom nebol takmer desaťročia. Zato ale opäť debutoval a to ako:

REŽISER!

Od morálneho konfliktu Vyhýbka k podobanstvu o boji dnešného človeka so spoločenským mechanizmom, ktorý si sám vyhubil a vyšmykol sa mu z rúk — to bola cesta k vlastnej režisérkej tvorbe. **VRECKÁRI** prichodí na svet roku 1967 a Ľudo Filan je tu už aj autorom námetu, aj scenáristom, no aj režisérom. Odvtedy v tejto trojici pochoduje ďalej sám so sebou. **NAŠI PRED BRÁNAMI** (1970) odohrávajú sa v kulise tzv. slovenského štátu a napodív nie sú ani mentorovaním, ani pokusom o historickú fresku, ale kusom humoru, sakramentsky čierneho, ale hlavne humora. A toho bolo u nás, aj vďaka pramálo ako šafanu, **LETOKRUHY** sú pre Filana opäť cestou k hľadaniu pravdy prostých ľudí cestou drámy. A život korytárov, tých podunajských tu defiluje s mnohými novými prizorami. Je tomu desať let, čo Filan načrel originálne do športového prostredia a súčasne dal podnet aj príklad, aké sú možnosti predstaviť problematiku dnešných mladých ľudí. **ZLATÁ REVA** s tematikou **JRD ROSNICKA**, malý návrat do čias veľkých historických premien povojnového Slovenska, či **ČLNY PROTI PRUDU**, kde je veľa životnej skúsenosti a životnej pravdy, pozeranie z lásky a dôvery, zrady nečakanej, odčudnenie blízkych, ale i viery v človeka. Ak práve potom Filan sa opäť vynoril ako scenárista, nie aby si vlastné filmy vyskúšal pod inou taktovkou, ale aj pre overenie si svojich nápadov v konfrontácii s kolegami: tak vznikla pred Jána Zemana pred tromi rokmi dráma s budovateľským motívom: Na konci diaľnice.

Medzitým, opäť nie pre novu film, ale pre stále skúšanie a nahrádzanie päťčlých tým z iných poloh, skúšal a pokúšal Filan márnivú šťastnosť v televízii. Ako režisér filmov **ROK MÁ ŠEST DNÍ A FRAJERI A FRAJERKY**. A podľa jeho scenárov v televízii nakrútili **UPÍRA, ROBINZONADU, LAMPIONKY, VOJENÝ PAD, PRIPAD GABRIELA, NA BANU KLOPAJU** a defileku zavŕšil: **PEKNÝ ŽIL!**

V **BLUDISKU PAMÄTI** je akýmsi vyznaním **LUDIA FILANA.** Zdanlivo na prvý pohľad vyzerá jeho množstvo navrhovaných problémov ako pyramída, do ktorej sa vchádza rozličnými vchodmi, ale v ktorej labyrintoch divák musí pohľadať a to ťažko svoju cestu k východu a východiskám. Ale keď desilujeme zložitý a náročný rukopis tvorca, ktorý sa nikdy nezdá, aby radšej povedal viac ako menej, ktorý nikdy nenudil prírodnosťou, skôr kládol značné nároky na všestrannosť vnímateľového pohľadu a myslenia, ponachodíme v potokoch a riečkach jeho členitého príbehu spo-

lečný tok: a tým je hľadanie životnej pravdy. Áno, aj v dnešnom, vari až pretechnizovanom veku, hej, aj v podopretí zápletky rafinovanou, skoro ťachovou partiou vlnačov, ktorí nie iba kradnú, ale plní fantázie kombinujú a využívajú všetky prednosti techniky XX. storočia, ale áno, aj v láske, v tej samozrejmej a predsa premenlivej, nevyspytateľnej, ktorá nepozná hraníc, dokonca ani zákonov, keď miluje bez výhrad a celkom. Keď vstupuje do hry niekdajší martinský Mozart a teraz genálny mozog bandy lupičov, Ľubo Paulovič, až nás mrzí dokonalosť, s akou je vôbec možné vyhubiť nové modely gangsterstva, kde Slovensko málo zaošáva za lúpežou storočia vo vlaku Londýn—Glasgow. Jeho Mikuš je taký dokonalý a pritom sympatický, že keď dvírna a len navonok odmeraný docentka Švehlíková mu prejaví svoju dôveru a ešte o kúsok viac, ani to neprekvapuje, ani nikoho neodrádza. Lekárske prostredie samo o sebe vždy bývalo atraktívne. Aj tu zohrá svoju úlohu. Kapitán Molnár a Major Holuza majú čo robiť, aby si získali sympatie diváka a to je správne: dobro nemá mať dopredu legítimu na všetky pozitíva, ešte aj herecké a má o svoju pravdu a hlavne jej stúpencom tvrdo zápasit. Križan, Šulík a ich parta sa o to všetkými hereckými prvkami, ale hlavne civilným prejavom pokúšajú.

Posledný Filanov film necháva v divákovi hotové bludisko. Problémov, ale i myšlienok a podnetov k zamysleniu. Boh nech nás chráni pred filmami, kde bude všetko jasné, vo pred dané, priamo nalinkované. Pravda, rovnako varovný by bol druhý extrém, keby sme vyrábali diela, kde si má divák domýšľať všeto, to by si potom mohol nakrútiť aj sám doma vlastný film. Skutočné umenie posúka a dáva, ale súčasne očakáva a prijíma. A tak teda zašielajme nášmu filmu, aj jubilantovi, aby boli vždy vyvážené strany **Má dať a Dať.**

Bratislavský rodák **LUDOVIT FILAN** a bratislavská Koliba sa teda predstavili aktuálnym mnohovýznamným dielom, ktoré každopádne ponúka podnety, myšlienky, ale hlavne to, čo požaduje od umelcov národný umelec Miroslav Válek: polemiku, v zdújme približenia aspoň relatívnej pravdy. Problematika súčasného života je v mnohom rozporná a ako umelecká látka nová, predovšetkým, keď je do nej zapojená aj moderná technika. Preto aj budeme radi, keď nový Filanov film nenechá divákov ľahostajných, keď vyvolá tvorivú polemiku a keď aj ukáže nové možnosti a cesty. Divácka orzova, len nie nezáujem — to by bol najkrajší dar jubilantovi Filanovi. Aj celej Kolibe.

MIRO PROCHÁZKA

KULTÚRA A UMENIE idú s pokrokovým vývinom spoločnosti rozvinutého socializmu. Nazdáme sa, že by mohli ísť aj trochu dopredu. Kinematografiu a film z toho nevynímajúc.

PRI VSTUPE DO JUBILEJNEHO roka oslobodenia sa zamýšľame. A všetko chceme vylepšiť. Čas a práca ukážu, ako sa nám to podarí. Všetky naše snahy motivuje dobrá vôľa, viera v presvedčenie, ideály aj talent našich tvorcov. V spätosti veľkého frontu hercov, režisérrov, kritikov, aj všetkých, ktorí obrovskou, často nenápadnou prácou zrodu filmu pomáhajú, ba ešte pred jeho započatím sa mu venujú, a po jeho zavŕšení zabezpečujú jeho cesty k divákovi.

STYRIDSIATE VÝROČIE znárodnenia československej kinematografie si priam žiada obzrieť sa po prejatej ceste, bilancovať pravdivo, tvárou v tvár skutočnostiam, vyvodit závery a hlavne hľadiť optimisticky vpred. K tomu nás pomôže aj zhodnotenie všetkých našich plánov aj vytýčenie úloh v novej, ešte náročnejšej päťročnici, v zmysle splnenia záverov XVI. zjazdu KSC. Predsazatia, s ktorými film kráča v ústrety budúcnému zjazdu strany a novému tvorivému obdobiu, sú predznačené hľadáním, aj zápasom o vyššie splniteľné ciele. Bezvýhradne verní ideálom našej spoločnosti chceme prispieť k tomu, aby naše umenie bolo milované našimi divákmi a súčasne, aby bolo aj merateľné so svetom.

PRETO z hľadiska tematickej aktualnosti a žánrovej pestrosti je výrobný plán na rok 1985 vyvážený. Záleží na tvorcoch a ich organizačnom zázemí, ako umocnia aktuálne myšlienky, ako dajú do súladu skutočnú umeleckú hodnotu s diváckou príťažlivosťou. Podporujeme rozvoj principiálnej, konštruktívnej kritiky. Ide nám, všetkým tvorcovi, aj pracovníkom slovenského filmu o trvalý kontakt s teoretikmi, kritikmi a publicistami, s prostriedkami masovej komunikácie a propagácie. Zvlášť oceňujeme pestrosť foriem, aj odborné fundovanú propagáciu v časopise **FILM** a **DIVADLO**, ktorý prináša v širokej medzinárodnej konfrontácii pravidelné hodnotenia, často aj viaceré o našich filmoch a prispieva k etickej a estetickému výchovu mladého pokolenia, nášho nového filmového diváka. Mimoriadne záslužná je stála čitateľská a divácka anketa **KOMU DÁTE SVOJ HLAS.** Plní úlohy diváckeho preskumu, pomáha orientovať sa tvorcovi, aj zostavovateľovi plánov, posúva nás k vyššej náročnosti. Slovenský film bude odteraz podstatne viac participovať tak na celom jej priebehu, ako aj na slávnostnom vyhlasovaní víťazov. Počnúc týmto ročníkom, ku Dňu tlače, dotuje ju aj medailou a cenami, čím chce prispieť, aby stúpol jej spoločenský význam na úroveň, ktorý takémuto kultúrnemu a politickému podujatiu právom patrí.

VIDÍME všetky svoje problémy a možnosti reálne. Slovenský film vstúpil do povedomia našej domoviny. Kráča vpred. Čestne a zodpovedne hľadá nové cesty, chce sa merať so svetom, ale predovšetkým chce byť doma v srdciach našich, československých divákov. Uznania zahraničia, vysoké počty a vavriny samozrejme potešia. Ale najviac hrejivý je pocit zo splnenia úloh, ktorý podnecuje do ďalšej práce.

LADISLAV ONDŘÍŠ
generálny riaditeľ
Ústredia slovenského filmu

Vydavateľstvo Ožiar vydala Slovenská poštová filmov. Vedúci redaktor MIRO PROCHÁZKA. Výtvarný redaktor PETER HUĐÁK.